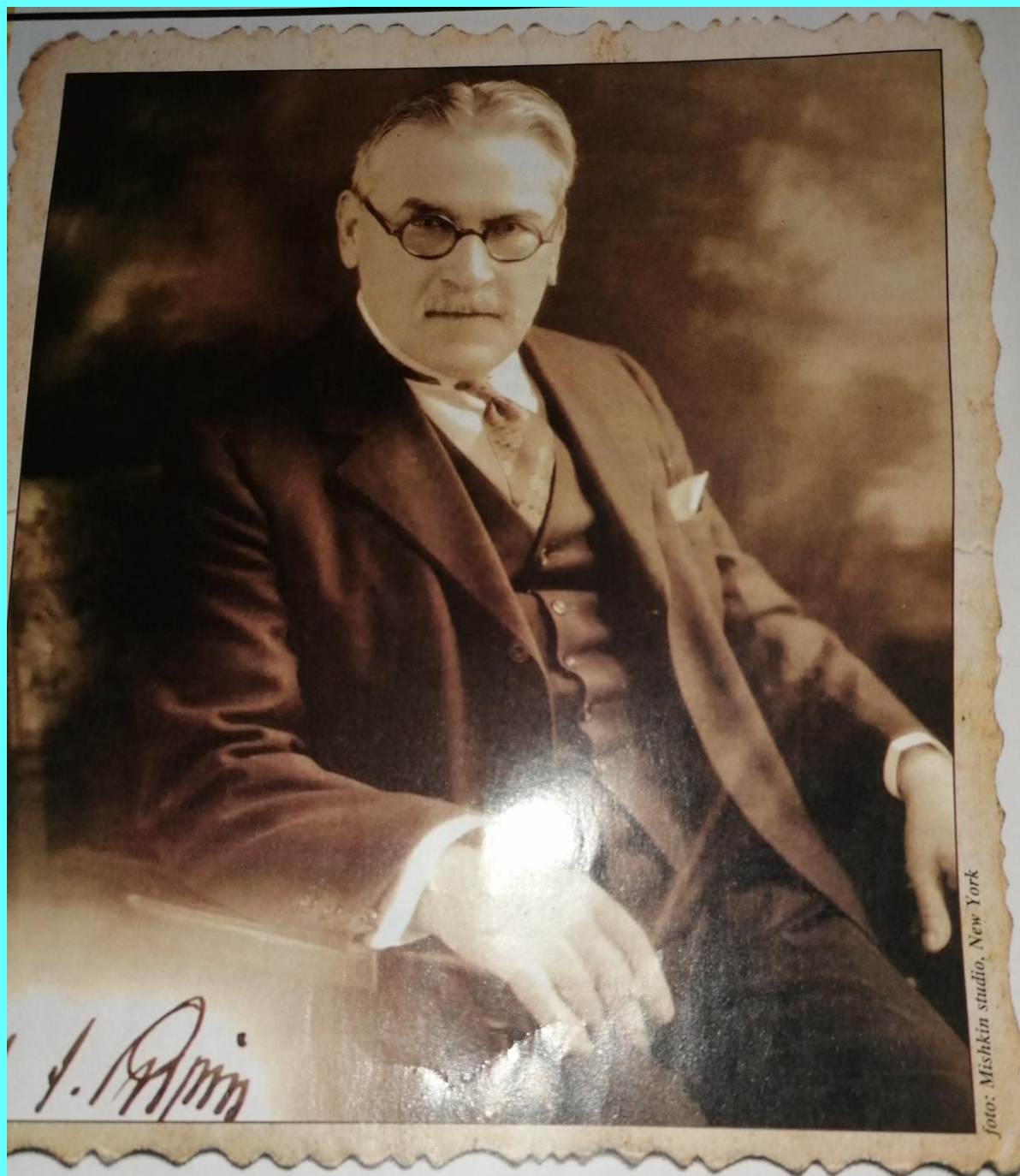

Јужнословенски народи крајем 19.и почетком 20.века

Циљ ове лекције, коју вам шаљем, јесте да мало поновимо градиво из ових претходних. Да се мало подсетимо значајних личности и њихове улоге. Изабрала сам двојицу, за које сте сви чули, који су планетарно познати и признати. Наравно, погађате, реч је о Николи Тесли и Михајлу Пупину. Оба научника рођена су на територији данашње Хрватске, која је била у саставу Аустро-Угарске царевине. Надам се да није тешко, настојим а вам задајем што мање тога..

Ваш задатак је: нађите нешто о животима ових великана. Препишите у свеску или откуцајте. И препричајте, укратко овај текст поред слика, који вам шаљем. Поздрав од наставнице, пазите се.

ne godine biće obeleženo 160 godina od rođenja Mihajla
Pupina, velikog naučnika koji je sve što je stekao
ostavio svom narodu

nesumnjivo, kao što se vidi i iz napred navedenog, postojao i jak uticaj njegovog oca, i koji nikako ne treba zanemarivati. Otac Konstantin-Kosta je bio ugledan seljak, biran za seoskog kneza, što su činjenice koje govore da je posedovao poseban smisao za društvenost, autoritativnost i komunikativnost, pa su se u dvorištu i u kući Pupinovih često okupljali meštani, tako da je i mali Miša imao priliku da sluša njihove razgovore, da sluša stare pripovedače i gušare i da uči o srpskoj tradiciji. Oduševljavale su ga sve te priče i pesme iz srpske prošlosti, svedočenja o junaštvima braćorđa, Hajduk Veljka i drugih junaka. Razumeo ih je i sam.

Mihajlo Pupin, od oca Konstantina i majke Olimpijade-Pijade, rodio se 9. oktobra 1854. godine. Olimpijada je rodila desetoro dece, pet sinova i pet kćeri, ali su dečije bolesti preživeli samo sin Mihajlo i njegove tri sestre: Hristina, Persida i Ljubica. Veliki broj dece i velika smrtnost, kao obeležja teških uslova i borbe za opstanak kod Srba u to vreme, nisu bili retkost. Detinjstvo u Idvoru Pupin je provodio u igri s vršnjacima, rvanju i plivanju u Tamišu, uživanju u nestašlicama. Kao sva seoska deca pomagao je ocu pri poljskim radovima. Za vreme letnjeg raspusta čuvao je, sa svojim drugovima, volove na ispaši, i danju i noću, pod nadzorom govedara.

Poklonio poen predsedniku Vilsonu

Američki predsednik Tomas Vudro Vilson (1856-1924) verovao je Pupinu jer ga je poštovao ne samo kao velikog naučnika i pronalazača već i kao časnog čoveka. Postoji jedna priča iz vremena kad su obojica bili profesori na Kolumbija univerzitetu u Njujorku. Igrali su tenis i u jednom trenutku sudija je dosudio poen za Pupina. Međutim, Pupin je protestovao rekavši da sudija nije dobro video i da je to poen za Vilsona. Njegov kolega je dobio meč i nikad mu to nije zaboravio, pa ni kad je postao predsednik SAD (od marta 1913. do marta 1921).

Zahvaljujući svojim vezama s vrhom američke administracije, Pupin je uspeo i da izdejstvuje da se srpska zastava zavijori nad Belom kućom, jedini put u svojoj istoriji. To se dogodilo 1918. godine, kada je predsednik Vilson napisao proglas o srpskom narodu. To su najlepše reči koje je jedan predsednik SAD uputio srpskom narodu. Vilsonove reči su čitane širom Amerike na bogoslužjenju u svim crkvama, objavljene su u svim štampanim medijima.

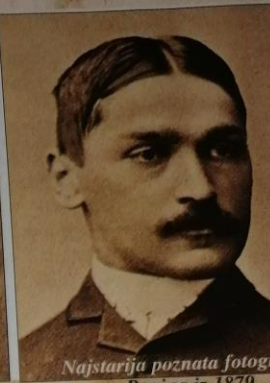
Mihajlo Pupin, veliki naučnik, pronalazač i popularizator nauke bio je pre svega Srbin, odrastao pod tuđinskom vlašću, odgajan u duhu starih srpskih tradicija i kao takav je ostao emotivno vezan za ognjište starih predaka i za narod iz koga je ponikao. Ovo su reči koje se mogu pročitati odmah kod ulaznih vrata u Pupinovu rodnu kuću u banatskom mestu Idvor, u Opštini Kovačica. Svaki posetilac rodnog doma velikog naučnika može dalje pročitati: "Mnogo je ostalo pisanih i materijalnih tragova o dobrotvornoj delatnosti Mihajla Pupina. Veliki deo svog bogatstva on je poklonio za napredak nauke, za humanitarne i kulturne akcije, za stručno osposobljavanje poljoprivrednih stručnjaka u rodnom kraju".

Velikan nauke bio je i veliki rodoljub. Više od 35 godina on je brinuo o interesima Srbije, čak je nacionalnom radu često davao prednost nad naučnim. Osnovao je nekoliko fondova - za školovanje omladine, objavljivanje materijala o srpskim starinama, fond za rad u narodnom domu i baštovanskoj i voćarskoj školi u Idvoru. Njegova pomoć stigla je do brojnih zajednica i porodica širom bivše Jugoslavije. Kao prijatelj tadašnjeg američkog predsednika Vilsona, Pupin je mnogo učinio za dobrobit Srbije na mirovnoj konferenciji u Parizu po završetku Prvog svetskog rata. Poznato je da su Banat, gde je i Pupinov rodni Idvor, posle propasti Austrougarske, tražili Rumuni. Međutim, njihov zahtev bio je uzaludan. U svojoj autobiografiji "Sa pašnjaka do naučnika" Pupin piše da Rumuni nisu mogli naterati stanovništvo Banata da se preseli u Rumuniju, nego su se odlučili za to u onom kraju u kome se nalazi Idvor. Predvođenik Vilson i gospodin Lansing pozvali su Pupina lično, i kada su od jugoslovenskih delegata doznali da sam rodom iz Banata, rumunski raziozi izgubili su mnogo od svoje ubedljivosti. U Idvoru nijedna nacija osim srpske nije nikada živela", navodi Pupin.

Prethodno, u vreme balkanskih ratova, a posebno u vreme Prvog svetskog rata, u listovima "Njujork tajms" i "Indipendent" izlazili su Pupinovi članci protiv austrijske agresije na Srbiju. Njegovom zaslugom prikupljena je i pomoć preko američkog Crvenog krsta narodu Srbije i Crne Gore tokom Prvog svetskog rata, koja je iznosila 140.000.000 tadašnjih dolara. Pupin je tada založio svoju celokupnu imovinu da bi garantovao za oružje, municiju i opremu američkih i drugih jugoslovenskim do-

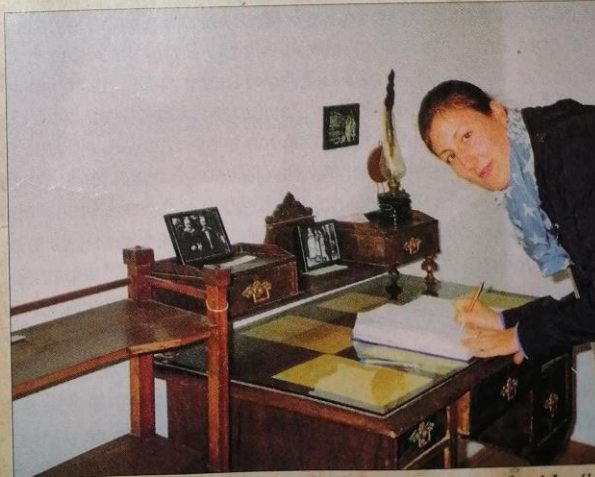
Pupinova majka Olimpijada

Najstarija poznata fotografija Pupina iz 1879

Rodna kuća Mihajla Pupina u Idvoru

Knjiga utisaka u Pupinovoj rodnoj kući